

Kehitysvammaliiton lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle: HE 81/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain, vankeuslain 10 luvun 1 §:n ja tutkintavankeuslain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunta ke 10.06.2026 klo 09.30 / HE 81/2026 vp / Lausuntopyyntö

Kehitysvammaliitto kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa pyynnöstä kirjalliseen kuulemiseen hallituksen esityksestä terveydenhuoltolain, vankeuslain ja tutkintavankeuslain muuttamiseksi. Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Maassamme on noin 50 000 kehitysvammaista ja noin 120 000 puhevammaista ihmistä. Selkokielen tarvitsijoita arvioidaan olevan jopa 632 000–812 000 henkilöä. Selkokielen tarpeen taustalla voi olla esimerkiksi kehitysvamma, lukivaikeus, muistisairaus tai se, että suomi tai ruotsi ei ole äidinkieli.

Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten ihmisten tasa-arvoa ja osallistumista yhteiskunnassa, kehittää palveluja sekä edistää alan tutkimusta. Liitto edustaa yli 90 jäsenorganisaatiota, jotka toimivat vammaisten ihmisten hyväksi.

Kehitysvammaliitto pitää palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskevaa lakiesitystä tärkeänä. Kehitysvammaliitto kiittää siitä, että jatkovalmistelussa vammaisuuden huomioimista osana hoidon järjestämistä on vahvistettu sekä siitä, että palliatiivisen hoidon määritelmään on kirjattu elämänlaadun tukeminen. Esitys lisää vammaisten henkilöiden huomioimista palvelujärjestelmässä ja tukee yhdenvertaisen hoidon toteutumista. Tämä on tärkeää erityisesti tilanteissa, joissa vammaisen henkilön palliatiivisen hoidon tarpeet voivat poiketa muusta väestöstä esimerkiksi pitkäaikaisuuden, monimuotoisuuden ja palvelujen jatkuvuuden osalta.

Viittaukset vammaispalvelulakiin ja vammaispalvelulain mukaiseen asumisen tukeen ovat tärkeä lisäys ja edistävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamista yksilöllisten tarpeiden mukaiseksi kokonaisuudeksi. Ne lisäävät ymmärrystä siitä, että palliatiivinen hoito ja saattohoito eivät rajoitu terveydenhuollon yksiköihin ja vahvistavat vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada palliatiivista hoitoa omassa kodissa ja asumispalveluissa, tutuissa ihmissuhteissa ja ilman tarpeettomia siirtymiä.

Kehitysvammaliitto pitää myönteisenä esitykseen lisättyä huomiota itsemääräämisoikeuden noudattamisesta olemassa olevan lainsäädännön mukaisesti, sekä lisättyä viittausta vammaisen henkilön oikeudesta vammaispalvelulain mukaiseen tuettuun päätöksentekoon. Lisäksi on täsmennetty kommunikointiin liittyviä oikeuksia. Esityksessä tuodaan esiin, että jos henkilö ei vammaisuuden tai muun syyn vuoksi pysty tulemaan ymmärretyksi, on palveluissa huolehdittava tulkkauksen ja muun ymmärrettävyyden varmistamisesta. Nämä vahvistavat vammaisen henkilön oikeutta saada tietoa, ilmaista omat toiveensa ja tarpeensa ja osallistua elämänsä loppuvaihetta koskevan hoidon suunnitteluun ja sitä koskeviin päätöksiin, ja ovat siten keskeinen osa itsemääräämisoikeuden toteutumista.

Lakiesityksen vaikutus vammaisten henkilöiden elämään ja asemaan on myönteinen. Se vahvistaa vammaisuuden huomioimista osana palvelujärjestelmää, tukee palvelujen yhteensovittamista sekä parantaa edellytyksiä saada palliatiivista hoitoa vammaisen henkilön omassa elinympäristössä. Kommunikointiin ja ymmärrettävään viestintään liittyvien oikeuksien täsmentäminen tukee vammaisten henkilöiden osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan hoitoonsa haastavassa elämäntilanteessa.

Kehitysvammaisuuteen sekä palliatiiviseen ja saattohoitoon liittyvää osaamista tulee kehittää hyvinvointialueilla, jotta varmistetaan, että palliatiivinen hoito ja saattohoito ovat aidosti saavutettavia myös kehitysvammaisille ihmisille. Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden kansalaisviestinnän hankerahoituksessa tulee kiinnittää huomiota selkokieleiseen ja saavutettavaan viestintään, jotta tieto palveluista tavoittaa myös kehitysvammaiset ja muut selkokieltä tarvitsevat henkilöt.

Lisätietoa ja esimerkkejä selkokieleisestä ja kuvin tuetusta materiaalista, joita voidaan hyödyntää lain toimeenpanossa:

Kehitysvammaliitto. Saattohoito. <https://verneri.net/yleis/saattohoito>

Kehitysvammaliitto. Vielä vähän matkaa. Selkokieleinen saattohoidon opas.

https://verneri.net/yleis/sites/default/files/dokumentit/pdf/saattohoidon_opas_korjattu.pdf

Papunet. Kuvallisia keskustelutauluja ja selkokieleistä tietoa kuolemasta, hautajaisista ja surusta

<https://papunet.net/materiaali/kuolema/>

Papunet. Hoito ja hoivatahtolomakkeet kuvilla. <https://papunet.net/materiaali/hoito-ja-hoivatahtolomakkeet-kuvilla/>

Espoossa 8.6.2026

Kehitysvammaliitto ry

Susanna Hintsala
toiminnanjohtaja

Susanna Rieppo
vaikuttamistoiminnan asiantuntija